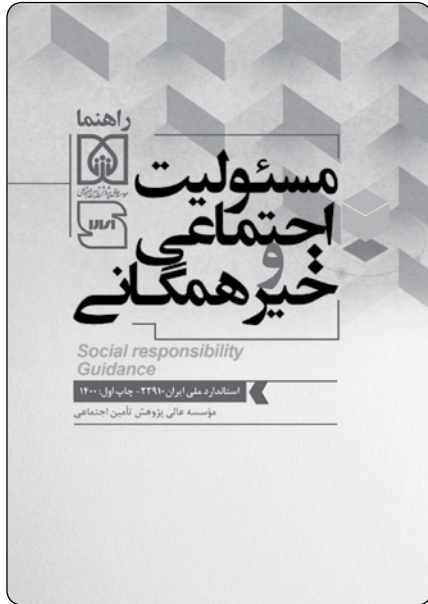

کتابشناسی

مسئولیت اجتماعی و خیر همگانی راهنما

استاندارد ملی ایران - ۲۲۹۱۰۱

امروزه در سراسر دنیا، سازمان‌ها و ذی‌نفعان آنها به‌صورت روزافزون درباره‌ی نیازها و مزیت‌های رفتار به‌مسئولانه اجتماعی هوشیارتر می‌شوند. هدف از مسئولیت اجتماعی، مشارکت در ایجاد توسعه پایدار است. عملکرد سازمان در جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کند و پیامدهای محیطی آن به بخشی حیاتی از عملکرد کلی آن تبدیل شده است و بر قابلیت استمرار کارایی آن تأثیر می‌گذارد که این امر تا حدودی

تشخیص‌فزاینده نیاز به اطمینان از سلامت زیست‌بوم‌ها، برابری‌های اجتماعی و حکمرانی خوب سازمانی را منعکس می‌سازد. در واقع، در بلندمدت، همه فعالیت‌های سازمانی به سلامت زیست‌بوم‌های جهانی بستگی دارند. سازمان‌ها در معرض نظارت دقیق‌تری از سوی ذی‌نفعان آن هستند. عوامل زیر می‌توانند در میزان درک و عملکرد سازمان در حوزه مسئولیت اجتماعی تأثیر به‌سزایی داشته باشند:

- مزیت رقابتی؛
- خوشنامی؛
- توانایی جذب و حفظ کارگران یا اعضا، مشتریان، خدمت‌گیرندگان یا کاربران؛
- حفظ انگیزش، تعهد و بهره‌وری کارکنان؛
- دیدگاه سرمایه‌گذاران، مالکان، اهداکنندگان، حامیان و شرکای مالی؛

۱. مشخصات کتاب: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و سازمان ملی استاندارد (کمیسیون فنی تدوین)، دبیر تدوین استاندارد ملی: روزبه کردونی (۱۴۰۰). مسئولیت اجتماعی و خیر همگانی - راهنما: استاندارد ملی ایران - ۲۲۹۱۰۱. تهران: مؤسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی.

- رابطه با شرکت‌ها، نهادهای حاکمیتی (دولت‌ها)، رسانه‌ها، تأمین‌کنندگان، مشتریان و انجمن‌ها و جامعه‌ای که در آن فعالیت می‌کنند.

برای دستیابی به جامعه ایرانی توسعه‌یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، محلی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش‌های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی‌های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان‌ها، برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت، تأمین اجتماعی، فرصت‌های برابر، توزیع متناسب امکانات عمومی، به دور از فقر، فساد، تبعیض و بهره‌مند از محیط زیست مطلوب، مسئولیت اجتماعی و خیر همگانی از مهم‌ترین کلیدواژه‌ها خواهد بود. این مفهوم ترکیبی از اعتقاد و اعتماد متقابل، انسجام و ارزش‌های مشترک بین اعضای اجتماع (انسجام اجتماعی) و انتظارات مشترک برای کنش‌های اجتماعی به منظور دستیابی به اهداف جمعی مانند توسعه پایدار است. سازمان‌ها نیز به دلیل گسترش نقش خود در اجتماع، متعهد به ایفای مسئولیت اجتماعی، نه تنها در برابر ذی‌نفعان خود، بلکه در برابر عموم جامعه هستند؛ زیرا خیر همگانی یک مسئولیت همگانی است. همان‌گونه که اصل پنجاهم قانون اساسی حفاظت از محیط زیست را که نسل امروز و نسل‌های بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می‌کند، شامل سازمان‌ها نیز می‌شود.

بدون شک، تدوین استاندارد ملی مسئولیت اجتماعی گامی بلند و اساسی در جهت نهادینه‌سازی فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، کرامت انسانی، حقوق شهروندی و حمایت از سرمایه‌های انسانی، محلی و اجتماعی و ارتقای مسئولیت‌پذیری اجتماعی برای حفظ محیط زیست در تمام سطوح و اقشار جامعه با رعایت اصل عدالت و حقوق بین‌نسلی با هدف توسعه پایدار است.

استاندارد مسئولیت اجتماعی و خیر همگانی - راهنما که پیش‌نویس آن در کمیسیون‌های مربوط بر مبنای پذیرش استانداردهای بین‌المللی/منطقه‌ای به‌عنوان استاندارد ملی ایران به روش اشاره شده در مورد پ، بند ۷، استاندارد ملی ایران شماره ۵ تهیه و تدوین شده، در دویست و شصت و هشتمین اجلاس کمیته ملی استاندارد سیستم مدیریت مورخ ۱۴۰۰/۰۶/۰۱ تصویب شد. این استاندارد به استناد بند یک ماده ۷ قانون تقویت و توسعه نظام استاندارد، ابلاغ‌شده در دی‌ماه ۱۳۹۶، به‌عنوان استاندارد ملی ایران منتشر شد.

کتاب حاضر، راهنمایی در مورد اصول اساسی مسئولیت اجتماعی، به رسمیت شناختن مسئولیت اجتماعی و مشارکت ذی‌نفعان، موضوعات اصلی و مسائل مرتبط با مسئولیت اجتماعی (مطابق با جدول ۱) و راه‌های نهادینه‌سازی رفتار مسئولیت اجتماعی در یک حوزه سازمان را فراهم می‌آورد (مطابق با شکل ۱). همچنین، این استاندارد بر اهمیت نتایج و بهبود عملکرد در امر مسئولیت اجتماعی تأکید دارد.

استاندارد مذکور، می‌تواند برای انواع سازمان‌های خصوصی، دولتی، تعاونی و نهادهای عمومی و بخش‌های غیرانتفاعی اعم از کوچک یا بزرگ و نوع فعالیت آنها که در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه فعالیت می‌کنند، مفید باشد. در عین حال که هیچ‌یک از قسمت‌های این استاندارد استفاده یکسانی در انواع سازمان‌ها ندارند، ولی موضوعات اصلی به همه سازمان‌ها مرتبط خواهند بود. موضوعات اصلی دربرگیرنده شماری از مسائل‌اند. اما بررسی و پرداختن به اینکه کدام مسئله مهم، مناسب و مرتبط با سازمان است، از جمله مسئولیت‌های خود سازمان و این امر از طریق ملاحظات خاص سازمانی و گفت‌وگو با ذی‌نفعان آن محقق می‌شود.

سازمان‌های دولتی، مانند هر سازمان دیگری، می‌توانند این استاندارد را مدنظر قرار دهند. با این وجود، این راهنما به هیچ وجه به دنبال جایگزینی یا تغییر قوانین دولت‌ها نیست و توصیه می‌شود تا هر سازمانی با به‌کارگیری این راهنما گامی در راستای ایفای مسئولیت‌های اجتماعی بردارد.

با علم به اینکه سازمان‌ها در مراحل مختلفی از درک و نهادینه شدن مسئولیت اجتماعی قرار دارند، این استاندارد برای سازمان‌هایی که نوپا هستند نیز می‌تواند همانند سازمان‌های دارای تجربه اجرایی در این خصوص، مفید واقع شود.

سازمان‌های نوپا ممکن است این استاندارد را به‌عنوان مبانی اولیه در پرداختن مسئولیت اجتماعی در نظر بگیرند، درحالی‌که یک سازمان با تجربه ممکن است از این استاندارد در بهبود شیوه‌های موجود درون سازمانی و نهادینه‌شدن مسئولیت‌های اجتماعی استفاده کند.

این استاندارد به‌مثابه راهنمایی برای استفاده کاربران فراهم آمده و برای صدور گواهینامه تدوین نشده است و ارائه هرگونه پیشنهاد یا دعوی صدور گواهی استاندارد، با هدف تدوین این استاندارد سازگار نیست.

این استاندارد در چارچوب نظام حقوقی ملی و منطبق با اصول بنیادین حقوق بشر تفسیر و تحلیل می‌شود. همچنین، در بند حقوق بشر در این استاندارد از بیانات مقام معظم رهبری و بیانیه‌های گام دوم انقلاب جمهوری اسلامی استفاده شده است.

جدول ۱. موضوعات و مسائل اصلی مسئولیت اجتماعی

موضوعات و مسائل اصلی	بررسی شده در زیربند
موضوع اصلی: حکمرانی سازمانی	۶-۲
موضوع اصلی: حقوق بشر	۶-۳
مسئله ۱: ارزیابی بایسته	۶-۳-۳
مسئله ۲: وضعیت‌های مخاطره‌آمیز در حوزه حقوق بشر	۶-۳-۴
مسئله ۳: پرهیز از مشارکت در ارتکاب جرم	۶-۳-۵
مسئله ۴: رسیدگی به شکایت‌ها	۶-۳-۶
مسئله ۵: تبعیض و گروه‌های آسیب‌پذیر	۶-۳-۷
مسئله ۶: حقوق سیاسی و مدنی	۶-۳-۸
مسئله ۷: حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی	۶-۳-۹
مسئله ۸: اصول و حقوق اساسی در کار	۶-۳-۱۰
موضوع اصلی: روبه‌های مرتبط با نیروی کار	۶-۴
مسئله ۱: استخدام و روابط کار	۶-۴-۳
مسئله ۲: شرایط کار و حمایت اجتماعی	۶-۴-۴
مسئله ۳: گفت‌وگوی اجتماعی	۶-۴-۵
مسئله ۴: سلامت و ایمنی در کار	۶-۴-۶
مسئله ۵: توسعه انسانی و آموزش در محیط کار	۶-۴-۷
موضوع اصلی: محیط زیست	۶-۵
مسئله ۱: جلوگیری از آلودگی	۶-۵-۳
مسئله ۲: استفاده پایدار از منابع	۶-۵-۴
مسئله ۳: کاهش و سازگاری با (فرایندهای جبران و سازگاری تغییرات اقلیمی)	۶-۵-۵
مسئله ۴: حفاظت از محیط زیست، تنوع زیستی و احیای زیستگاه‌های طبیعی	۶-۵-۶
موضوع اصلی: روبه‌های کاری منصفانه	۶-۶
مسئله ۱: مبارزه با فساد	۶-۶-۳
مسئله ۲: مشارکت سیاسی مسئولانه	۶-۶-۴
مسئله ۳: رقابت منصفانه	۶-۶-۵

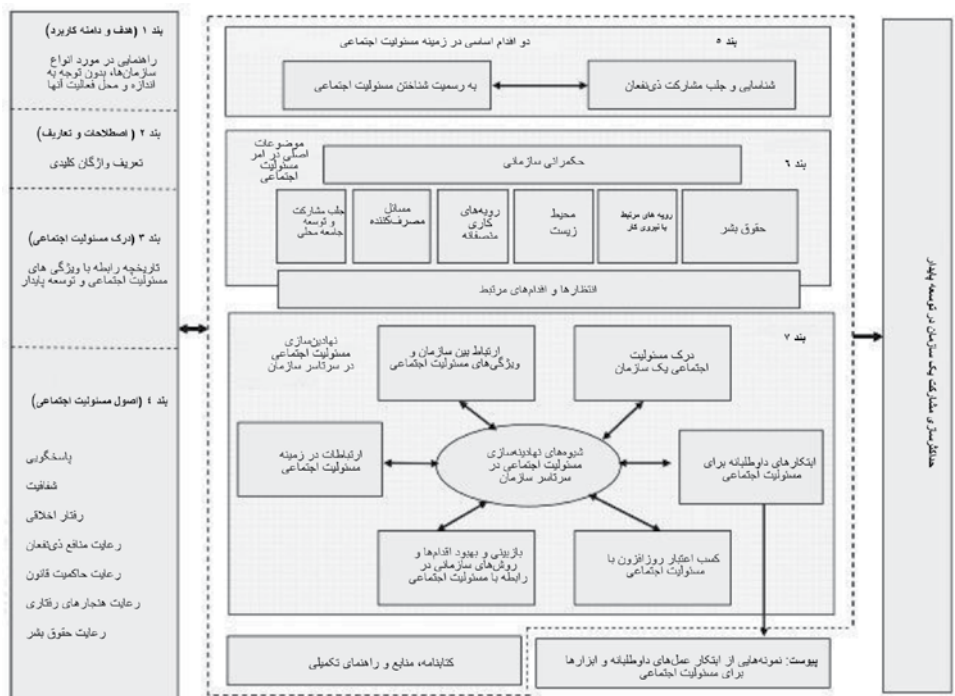
ادامهٔ جدول ۱.

موضوعات و مسائل اصلی	بررسی شده در زیربند
مسئله ۴: توجه به مسئولیت اجتماعی در زنجیره ارزش	۶-۶-۶
مسئله ۵: توجه به حقوق مالکیت	۶-۶-۷
موضوع اصلی: مسائل مصرف کننده	۶-۷
مسئله ۱: بازاریابی منصفانه، اطلاعات واقعی و بی طرفانه و قراردادهای منصفانه	۶-۷-۳
مسئله ۲: محافظت از سلامت و ایمنی مصرف کننده	۶-۷-۴
مسئله ۳: مصرف پایدار	۶-۷-۵
مسئله ۴: خدمات رسانی، پشتیبانی و حل مشکلات مصرف کننده	۶-۷-۶
مسئله ۵: حفاظت از اطلاعات و حریم خصوصی مصرف کننده	۶-۷-۷
مسئله ۶: دسترسی به خدمات ضروری	۶-۷-۸
مسئله ۷: آموزش و آگاهی	۶-۷-۹
موضوع اصلی: جلب مشارکت و توسعه جامعه محلی	۶-۸
مسئله ۱: مشارکت جامعه محلی	۶-۸-۳
مسئله ۲: آموزش و فرهنگ	۶-۸-۴
مسئله ۳: اشتغال زایی و توسعه مهارت‌ها	۶-۸-۵
مسئله ۴: توسعه فناوری و دسترس پذیری	۶-۸-۶
مسئله ۵: خلق ثروت و درآمدزایی	۶-۸-۷
مسئله ۶: سلامت	۶-۸-۸
مسئله ۷: سرمایه گذاری اجتماعی	۶-۸-۹

شکل ۱، ارائه دهندهٔ یک نمای کلی از ISO ۲۶۰۰۰ است و برای کمک به سازمان‌ها در جهت درک بهتر نحوهٔ

استفاده از این استاندارد تهیه شده است.

شکل ۱. نمای کلی از استاندارد ISO ۲۶۰۰۰ مسئولیت اجتماعی

نکات زیر رهنمودهایی را در مورد استفاده از این استاندارد ارائه می‌دهند:

- پس از توجه به ویژگی مسئولیت اجتماعی و ارتباط آن با توسعه پایدار (مطابق با بند ۳)، توصیه می‌شود که سازمان اصول مسئولیت اجتماعی را که در بند ۴ توضیح داده شده است، مرور کند. سازمان‌ها بهتر است به این اصول خاص و همچنین، دیگر اصول مربوط با سایر موضوعات اصلی (مطابق با بند ۶) پایبند باشند؛

- پیش از تجزیه و تحلیل موضوعات اصلی و مسائل مرتبط با مسئولیت اجتماعی و همچنین، انجام هرگونه اقدام مرتبط با آن (مطابق با بند ۶)، به سازمان توصیه می‌شود که دو اقدام اساسی در مورد مسئولیت اجتماعی توجه داشته باشد:

۱. به رسمیت شناختن مسئولیت اجتماعی در حوزه نفوذ؛

۲. شناسایی و جلب مشارکت ذی‌نفعان (مطابق با بند ۵)؛

- با شکل‌گیری درک متناسب از اصول یادشده، موضوعات اصلی و مسائل عمده مرتبط با مسئولیت اجتماعی شناسایی خواهند شد و در نتیجه بهتر است سازمان‌ها با به کارگیری راهنمایی که در بند ۷

آمده است، به دنبال نهادینه‌سازی مسئولیت اجتماعی در کلیه تصمیم‌ها و اقدام‌های خود باشد. این امر شامل اقدام‌های زیر می‌شود:

- نهادینه‌سازی مسئولیت اجتماعی با سیاست‌ها، فرهنگ سازمانی، راهبردها و خط‌مشی‌ها؛
- ایجاد ظرفیت‌سازی و بنیان نهادن شایستگی‌های درون سازمانی در حوزه مسئولیت اجتماعی برای مسئولیت اجتماعی؛
- برقراری ارتباطات داخل و خارج سازمانی با موضوع مسئولیت اجتماعی؛
- بازبینی منظم اقدام‌ها و شیوه‌های مرتبط با مسئولیت اجتماعی.

باید در نظر داشت که هدف اصلی سازمان از پرداختن به موضوع مسئولیت اجتماعی، افزایش میزان مشارکت در روند توسعه پایدار است.